

дит. – 2008. – №4. – С.7-11

9. Лежненко Л.І. Облік доходів від реалізації, як основної складової фінансового результату // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. - Вип. 251. – 2009. – С.91-94

10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 “Фінансові інвестиції”/[Елек-

тронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu12/>

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 “Інвестиційна нерухомість”/[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/info/instrbuh/psbu32/>

Статья поступила в редакцию 28.05.2012

О.В. МІЗИНА, к.е.н., доцент

Донецький національний технічний університет

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА

Ринкова відокремленість підприємств посилює необхідність створення такої системи управління, яка спрямована на збереження їхнього майна і його ефективне використання. Саме майно підприємства пов'язано з його здатністю генерувати майбутні грошові потоки, які забезпечують безперервність його діяльності та визначають ринкову вартість. Управління майном виступає визначальним і стратегічно важливим чинником укріплення фінансового стану підприємства, що обумовлює актуальність досліджень у цьому напрямку. Але питання інструментарію оцінки ефективності використання майна, який дозволяє визначити напрямки покращення його використання, не досліджені ще в роботах економістів з достатньою глибиною, а саме відсутній комплексний підхід до його рішення. У теперішній час превалює підхід, за яким оцінка майнового стану здійснюється за системою показників, моніторинг та аналіз яких уможливорює запобігання негативним тенденціям й зменшенню ризику банкрутства [1].

Майновий потенціал підприємства розкривається через склад і структуру активів та джерела їх формування. Питанням аналізу й оцінки майнового стану і проблемам використання засобів (активів) підприємства, у тому числі у вугільній промисловості, присвячено значну кількість досліджень, зокрема таких авторів, як Амоша М.К., Іонін Є.С., Корольова Н.О., Соломко А.С. та інших [1, 2, 3, 4]. У ряді публікацій досліджуються питання визначення механізмів підвищення рівня ефективності використання окремих складових активів та удосконалення аналізу у цьому напрямку [5, 6, 7, 8, 9]. Особливий інтерес авторів викликають

питання раціонального використання основного капіталу у вигляді основних виробничих фондів як одному з найбільш важливих виробничих ресурсів [6, 7, 10]. Окремі дослідження розглядають проблеми сумісної оцінки фінансового стану промислових підприємств та ефективності використання їх майна [11, 12, 13]. Між тим актуальним залишаються питання розробки інструментарію оцінки використання майна підприємства, який враховує відповідні зміни показників його фінансового стану.

Мета роботи- узагальнення підходів до оцінки складових майнового потенціалу промислового підприємства, вдосконалення інструментарію й розробка алгоритму оцінки ефективності використання майна підприємства з урахуванням змін показників його фінансового стану.

Аналіз та узагальнення наукових досліджень, що присвячено розгляду відповідних проблем, дозволяє запропонувати наступний алгоритм типової процедури оцінки ефективності використання майна підприємства, який повинен містити декілька послідовних етапів:

- визначення повного попереднього переліку показників (параметрів), що надають змогу оцінити ефективність використання майна;
- збір вихідних даних;
- аналіз нормативних джерел та формування системи нормативних параметрів;
- визначення кількісних значень параметрів та аналіз їх змін за основними складовими майна підприємства;

© О.В. Мізіна, 2012

.....
<http://www.donntu.edu.ua/> «Библиотека»/ «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/

- дослідження впливу змін ефективності використання майна підприємства на зміни його фінансового стану;

- аналіз результатів оцінки, розробка заходів щодо підвищення ефективності використання майна підприємства та прогнозна оцінка їх впливу.

Графічно запропоновані етапи процедури оцінювання ефективності використання майна підприємства зображено на рисунку 1.

Найбільш вагому частину активів промислового підприємства складають основні засоби. Аналіз їх використання пропонується починати з розгляду змін показників, що і відображують ефективність їх відтворення та використання. Характеристику відтворення надають наступні показники: коефіцієнт оновлення основних фондів, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт зносу (відношення зносу в грошовому виразі до первісної вартості об'єкту осно-

вних фондів) або коефіцієнт придатності (відношення залишкової вартості об'єкта до його первісної вартості). Ефективність використання характеризують показники: коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача), фондоозброєність праці, рентабельність основних засобів (прибуток підприємства від його основної діяльності в розрахунку на середню вартість основних засобів), коефіцієнт використання виробничих потужностей. Останній показник у значній мірі обумовлен ступенем завантаження основних фондів та розраховується відношенням фактичного річного обсягу виробництва до виробничої потужності підприємства. Важливо підкреслити, що необхідним є не тільки дослідження на пряму змін показників, а й порівняння фактичних значень з нормативом, що надає змогу провести оцінку достатності їхнього рівня.

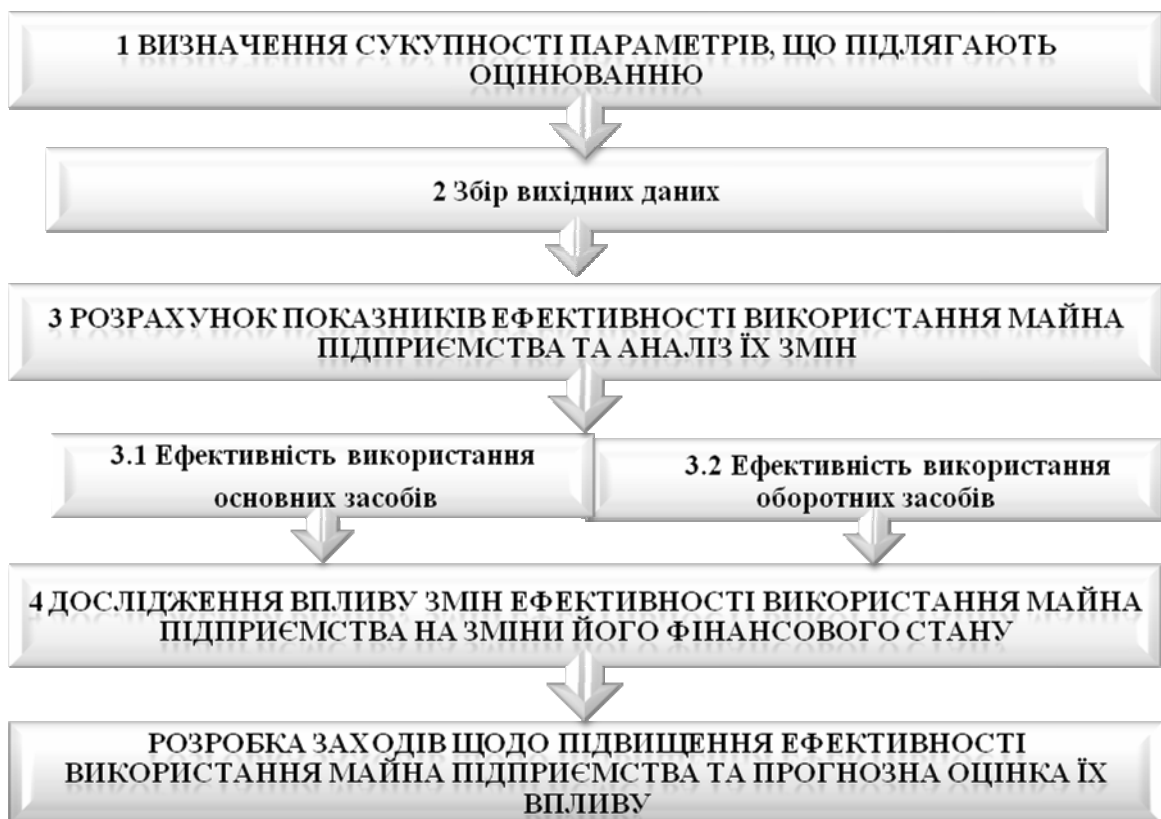


Рис.1. Типові етапи процедури оцінки ефективності використання майна підприємства

Очевидно, що труднощі аналізу за окремими показниками використання основних фондів виникають у зв'язку з відсутністю їх нормативних значень. У цьому випадку оцінку використання основних фондів можливо здійсню-

вати шляхом дослідження їх впливу на основні показники роботи підприємства. Прикладом може бути використання кореляційної моделі зв'язку продуктивності праці й фондоозброєності. Для ілюстрації цієї пропозиції була побудо-

вана модель зв'язку відповідних показників за даними десятирічного періоду для вугледобувних підприємств ДП «Добропіллявугілля», при цьому вартісну оцінку основних фондів при розрахунках показника фондоозброєності було приведено до рівня початку останнього з досліджуваних років шляхом використання відповідних індексів цін виробників промислової продукції (див. рис. 2). Побудована модель дає змогу оцінити, яким мав бути виробіток на одного робочого, якби підприємство використовувало свою виробничу потужність в такій мірі, як в

середньому всі підприємства цієї вибірки. Таким чином порівняння фактичного рівня виробітку з розрахунковим надає змогу оцінити ступінь використання основних фондів будь-якого підприємства з даної сукупності. Така пропозиція дозволяє не тільки обрати базу порівняння у випадку відсутності нормативного значення відповідного показника (у даному випадку продуктивності праці), але й прогнозувати зміни середнього значення показника по сукупності, яке у даному випадку й відіграє роль бази порівняння.

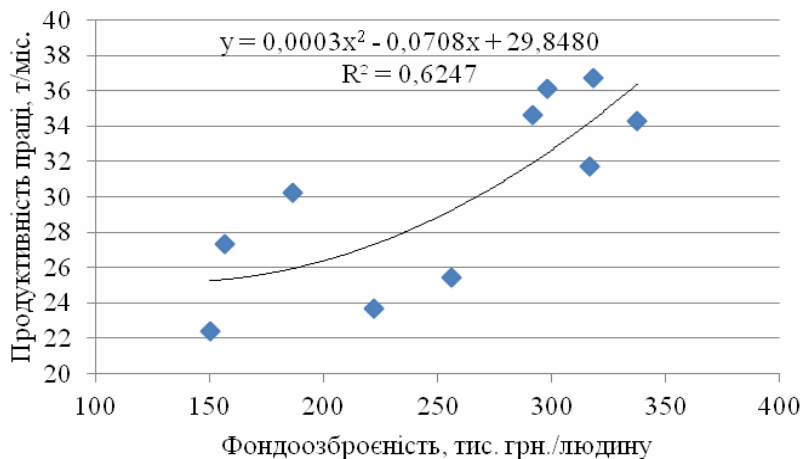


Рис.2. Залежність між продуктивністю та фондоозброєністю праці

Узагальнюючу оцінку ефективності використання основних фондів пропонується здійснювати, базуючись на вихідних положеннях підходу, що запропоновано в роботі [14], який виходить з того, що між основними засобами та працею як важливими ресурсними факторами виробництва існують відносини взаємозаміни. Спрямовуючи додатково основні засоби на підвищення фондоозброєності, ми сприяємо підвищенню продуктивності праці, в результаті чого відбувається заміщення праці основними фондами, під яким розуміється кількість вивільнених працівників у розрахунку на одиницю основних фондів, що додатково спрямовуються на підвищення фондоозброєності праці. Тому узагальнену оцінку ефективності праці та основних засобів автори пропонують здійснювати з використанням коефіцієнту заміщення. Алгоритм відповідних розрахунків, наведено у таблиці 1 з використанням формул (1) та (2).

$$e = \frac{Q_p}{R} \quad (1)$$

де e – узагальнюючий показник ефективності використання праці й основних фондів, тис. грн./людину,

Q_p – обсяг реалізованої продукції, тис. грн.,

R – сумарна величина ресурсів праці та основних засобів у трудовому вимірі, люд.,

$$R = \pi \cdot \bar{C}_{oc.ф.} + L \quad (2)$$

де π – коефіцієнт заміщення праці основними фондами,

$\bar{C}_{oc.ф.}$ – середня вартість основних фондів, тис. грн.,

L – чисельність зайнятих, тис. люд.

Розрахунок показників R і e дозволяє визначити частку екстенсивних і інтенсивних факторів у забезпеченні загального росту, при цьому відповідні розрахунки можливо проводити за формою таблиці 2.

Таблиця 1

Розрахунок узагальнюючого показника ефективності праці та основних фондів

Рік	Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	Основні фонди, тис. грн.	Чисельність робітників, тис. осіб	Основні фонди в трудовому вимірі, тис. осіб	Сумарні ресурси праці та фондів, тис. осіб.	Узагальнююча ефективність праці та фондів, тис. грн./особу
	Q_p	$\bar{C}_{oc.ф.}$	L	$\pi \cdot \bar{C}_{oc.ф.}$	$\pi \cdot \bar{C}_{oc.ф.} + L$	$\frac{Q_p}{R}$

Таблиця 2

Частка екстенсивних та інтенсивних факторів економічного росту.

Рік	Приріст за рік			Сума природу ресурсів та ефективності (гр.3+гр.4)	Частка	
	обсягу реалізованої продукції, %	загальних ресурсів праці та фондів, %	загальної ефективності праці та фондів, %		ресурсного фактору (гр.3/гр.5)	фактору ефективності (гр.4/гр.5)
1	2	3	4	5	6	7

Але апробація цього методу на фактичних даних довела неспроможність його використання у первісному вигляді, оскільки величина $\pi \cdot \bar{C}_{oc.ф.}$ за ряд років виявилася на порядок більшою, ніж чисельність працівників. При цьому, якщо показники продуктивності праці та фондоозброєності мають різну спрямованість змін (що є нерідким явищем на практиці), сумарні ресурси праці та фондів $\pi \cdot \bar{C}_{oc.ф.} + L$ мають від'ємний знак, що суперечить будь-якій логіці.

Тому, не відмовляючись від основних положень даного підходу, запропоновано наступний алгоритм оцінки використання сумарної величини функціонуючих основних фондів та праці. Враховуючи, що збільшення фондоозброєності, за інших рівних умов сприяє підвищенню продуктивності праці, а, відповідно, й вивільненню працівників, можна розрахувати відносне вивільнення працівників за рахунок зростання фондоозброєності (за аналогією з відносним вивільненням (притягненням) обігових коштів за рахунок зростання ефективності їх використання). Такий розрахунок здійснюють за формулою (3):

$$\Delta L_{відн}^{\Phi_o} = \frac{\bar{C}_{оф}^{-1}}{\Phi_o^1} - \frac{\bar{C}_{оф}^{-1}}{\Phi_o^0}, \quad (3)$$

де $\bar{C}_{оф}$ – середня вартість основних фон-

дів, тис. грн.;

Φ_o – фондоозброєність, тис. грн./л.;

0, 1 – відповідно індекси базового та поточного періоду.

Таким чином, величина $\Delta L_{відн}^{\Phi_o}$ характеризує кількість вивільнених робітників, які є еквівалентом величині основних фондів, що діють. У такому випадку сумарну величину ресурсів праці та основних засобів у трудовому вимірі можна представити формулою (4):

$$R = L + \Delta L_{відн}^{\Phi_o} \quad (4)$$

Узагальнюючий показник ефективності використання праці й основних фондів як відношення кінцевого результату виробництва до величини сумарних ресурсів праці й основних фондів, обчислених у трудовому вимірі, дійсно доцільно розраховувати за формулою (1). Розрахунки за удосконаленим алгоритмом доцільно проводити з формою таблиці 3. Вигляд таблиці 2, в якій визначають частку екстенсивних і інтенсивних факторів у забезпеченні загального росту, також було скореговано так, щоб надати можливість робити розрахунки за допомогою таблиць програми Excel (див. таблицю 4).

Таким чином, у даній роботі пропонується відмовитись від використання коефіцієнта заміщення при розрахунку сумарної величини ресурсів праці та основних засобів у трудовому вимірі, так як апробація метода, що базується на його розрахунках, довела супере-

чливість, а в окремих випадках (при різній спрямованості змін показників продуктивності праці та фондоозброєності) й неможливість застосування. Проведені дослідження, що супроводжувалися відповідними розрахунками за вихідними даними цілого ряду вугледобувних підприємств, довели, що у якості трудово-

го еквівалента величини основних фондів, що діють, більш доцільно використовувати величину $\Delta L_{відн}^{\Phi_0}$, яка характеризує кількість вивільнених робітників, пов'язану із змінами фондоозброєності праці.

Таблиця 3

Розрахунок узагальнюючого показника ефективності праці та основних фондів за удосконаленням підходом

Рік	Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	Основні фонди, тис. грн.	Чисельність робітників, осіб	Фондоозброєність, тис.грн. на особу	Основні фонди в трудовому вимірі, осіб (зміни чисельності працівників за рахунок зміни фондоозброєності)	Сумарні ресурси праці та фондів, осіб.	Узагальнююча ефективність праці та фондів, тис. грн./особу
	Q_p	$\bar{C}_{оф}$	L	Φ_o	$\Delta L_{відн}^{\Phi_0}$	$R = L + \Delta L_{відн}^{\Phi_0}$	$E = \frac{Q_p}{R}$

Таблиця 4

Визначення частки екстенсивних та інтенсивних факторів економічного росту

Рік	Індекс росту			Сума приросту ресурсів та ефективності, частка од.	Частка		
	загальних ресурсів праці та фондів	загальної ефективності праці та фондів	обсягу реалізованої продукції (результату)		ресурсного фактору	фактору ефективності	Сума часток (перевірка)
	$\frac{R_1}{R_0}$	$\frac{E_1}{E_0}$	$\frac{Q_p^1}{Q_p^0}$ або $зр.2 * зр.3$	$((зр.2) - 1) + ((зр.3) - 1)$	$\frac{(зр.2) - 1}{зр.5}$	$\frac{(зр.3) - 1}{зр.5}$	$зр.6 + зр.7$

Наступним блоком аналізу є оцінка ефективності використання оборотних засобів.

Оцінити ефективність використання оборотних засобів пропонується на основі індексного методу, в основі якого лежить економічний закон продуктивності праці, що оформлений у вигляді відношення ресурсів й витрат до кінцевих результатів діяльності (див. формулу 5).

$$\frac{ТП}{ТП^*} > \frac{ОК}{ОК^*} \quad (5)$$

де $ТП$, $ТП^*$ – відповідно товарна продукція в досліджуваному й базовому періодах,

$ОК$, $ОК^*$ – відповідно величина оборо-

тних засобів у досліджуваному і базовому періодах [8].

Як відомо, одним з найбільш важливих показників оцінки використання обігових засобів є коефіцієнт їх оборотності:

$$K_{об} = \frac{Q_p}{\bar{B}_{об.з.}} \quad (6)$$

де Q_p – вартість реалізованої продукції в досліджуваній період часу, грн.,

$\bar{B}_{об.з.}$ – середній залишок оборотних засобів, грн.

Вивчаючи зміни коефіцієнта оборотності обігових засобів, ми фактично отримуємо теж

саме порівняння, що представлено формулою (5), але декілька у іншому вигляді. Доведемо це.

Індекс зміни оборотності обігових засобів складає

$$I_{Коб} = \frac{K_{об}^1}{K_{об}^0} = \frac{Q_p^1}{B_{об.з.}^1} / \frac{Q_p^0}{B_{об.з.}^0} = \frac{I_p}{I_{об.з.}} \quad (7)$$

де 0,1 – відповідно індекси базового та звітнього періоду,

$I_{об.з.}$, I_p – відповідно індекси середньої вартості оборотних засобів і обсягу товарної продукції за інтервал часу, що аналізується.

Тобто показник ефективності використання оборотних засобів доцільно розраховувати як

$$E = \frac{I_p}{I_{об.з.}} \quad (8)$$

Якщо $E \geq 1$, то оборотні кошти підприємства (або їх окремі елементи) використовувалися ефективно. Тільки у випадку, коли $E > 1$, можна позитивно оцінити використання оборотних коштів. При цьому кожна одиниця товарної продукції вироблялася з меншими, ніж у базових умовах, засобами, які авансуються для створення запасів, що забезпечують, у свою чергу, безперерйність виробництва і реалізацію продукції.

Проводячи відповідний аналіз, слід деталізувати його за найбільш важливими елементами оборотних коштів на основі таблиці 5.

Таблиця 5

Якісний аналіз ефективності використання оборотних коштів

Показник	Показник ефективності E (співвідношення темпів росту оборотних засобів та реалізованої продукції)	Оцінка ефективності (+/-)
Виробничі запаси		
МШП		
Незавершене виробництво		
Готова продукція		
Товари		
Дебіторська заборгованість		
Витрати майбутніх періодів		
Грошові кошти		
Оборотні кошти, всього		

Надати оцінку змінам ефективності використання оборотних засобів не тільки під впливом змін величини їх складових, але й їх структури можна на основі проведення факторного аналізу з використанням відомих методів, наприклад ланцюгових підстановок. Аналізують формули вигляду (9)

$$K_{об} = \frac{Q_p \cdot 3}{(3 + ДЗ + ПІ + ГК + ВМП) \cdot 3} = \frac{Q_p}{3} \cdot \frac{3}{3 + ДЗ + ПІ + ГК + ВМП} = K_{оз} \cdot \lambda_3 \quad (9)$$

де 3 - запаси, тис. грн.,
 ДЗ – дебіторська заборгованість, тис. грн.,
 ПІ – поточні фінансові інвестиції, тис. грн.,
 ГК – грошові засоби (кошти), тис. грн.,

ВМП – витрати майбутніх періодів, тис. грн.,

λ_3 – питома вага запасів в обігових активах підприємства,

$K_{оз}$ – коефіцієнт оборотності запасів, об./період.

Щоб дослідити зміни, які відбулися у фінансовому стані підприємства, у тому числі з урахуванням змін показників ефективності використання його активів (складових майна), доцільно розрахувати узагальнюючий показник оцінки фінансового стану, який пропонується визначати як середньо зважену величину нормованих значень відповідних показників. Нормування відбувається шляхом співвідношення фактичних значень показників з їх нормативним або рекомендованим рівнем. Формування оптимальної системи таких показників

окрема проблема, яка потребує подальших досліджень. Особливим питанням є визначення нормативних або рекомендованих значень для цілої низки фінансово-економічних показників, які зазвичай використовуються у фінансовому аналізі. На цей час, в умовах відсутності

вказаної моделі, була проведена апробація серії відомих моделей побудови інтегрального показника [15]. Найбільш адекватною, за думкою автора дослідження, виявилась універсальна дискримінантна модель, яка має наступний вигляд.

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6 \quad (10)$$

X_1 – cash-flow / зобов'язання;

X_2 – валюта балансу / зобов'язання;

X_3 – прибуток / валюта балансу;

X_4 – прибуток / виручка від реалізації;

X_5 – виробничі запаси / виручка від реалізації;

X_6 – оборотність основного капіталу (виручка від реалізації / валюта балансу).

Приймають, якщо $Z > 2$ – підприємство вважається фінансово стійким, і йому не загрожує банкрутство;

1-2 – фінансова рівновага (фінансова стійкість) підприємства порушена, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство йому не загрожує;

0-1 – підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів;

$Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.

Узагальнення підходів до оцінки складових майнового потенціалу промислового підприємства дозволило запропонувати: вдосконалений інструментарій оцінки ефективності використання основних фондів, який базується на існуванні відносин взаємозаміни між ресурсними факторами виробництва; інструментарій оцінки ефективності використання оборотних засобів, який базується на економічному законі продуктивності праці; пропозиції щодо узагальнюючої оцінки ефективності використання майна підприємства з урахуванням змін показників його фінансового стану. Проведені дослідження виявили доцільність формування узагальнюючого показника оцінки фінансового стану підприємства з використанням нормованих значень показників, як тих, що найбільш широко використовуються при аналізі фінансового стану, так й запропонованих для оцінки ефективності використання відповідних складових майна підприємства. При цьому особливим питанням є визначення нормативних або рекомендованих значень названих показників. Крім того, окремою проблемою є формування оптимальної системи таких показників на базі дослідження недоліків й переваг відомих моделей інтегральних показників та вивчення думок фахівців, що працюють у сфері вироб-

ництва.

Література

1. Іонін Є. Є. Оцінка майнового стану підприємств: Автореф. дис. д-ра екон. наук: спец. 08.00.08 / Є. Є. Іонін. – Донецьк: ДНУ, 2007. – 34 с.
2. Амоша М. К. Аналіз майнового стану підприємств промислового комплексу / М. К. Амоша // Економіка промисловості. – 2010. – № 1. – С. 32-45.
3. Корольова Н. О. Проблеми виробничих засобів у вугільній промисловості / Н. О. Корольова // Сучасний стан, та проблеми розвитку обліку, аналізу та аудиту на промислових підприємствах. – 2009. – Т1. – С. 119-127.
4. Соломко А. С. Засоби підвищення ефективності використання основних фондів підприємств видобувної галузі України в сучасних економічних умовах / А. С. Соломко // Актуальні проблеми економіки : Науковий економічний журнал (Україна). – 2010. – № 1. – С. 164-174.
5. Великодна А.П. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2007. – №4. – С. 262-266.
6. Тевелева О.В. Организационно-экономический механизм повышения фондоотдачи на промышленных предприятиях: с применением методологии контроллинга: Автореф. дис. канд. экон. наук: спец. 08.00.05 - М., 2006– 22с.
7. Щетилова Т.В. Оценка экономической эффективности обновления активной части основных производственных фондов угольных шахт: Автореф. дис. канд. эк. наук: спец. 08.06.01 - НАН Украины. ИЭП. – Донецк, 1996. – 24с.
8. Севастьянов Р.В. Удосконалення аналізу ефективності використання оборотних коштів підприємства // Економічний вісник Донбасу. – №1. – 2005. – С. 64-69.
9. Егоренко Д.В. Совершенствование анализа эффективности использования оборотных средств // Наукові праці ДонДТУ. Сер. Еконо-

мічна. Випуск 19. – Донецьк, ДонДТУ, 2000. – С. 62-65

10. Захарін С. Інвестиційне забезпечення відтворення основних фондів // Економіка України : Політико-економічний журнал (Україна). – 2007. – № 5. – С. 43-52.

11. Євдокімов Ф.І., Мізіна О.В., Бородіна О.О. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 46. – Донецьк, ДонНТУ, 2002. – С. 6-12.

12. Довбня С.Б., Гічова Н.Ю. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства // Фінанси України: Науково-теорет. та інформ.-практ. журн. м-ва фін. України. – К.: Міністерство фінансів України (Україна). –

2008. – №4. – С. 88-97.

13. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта. – 2-е изд., доп. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 208 с.

14. Ф. Клоцвог, Г. Голубева. Тенденции и факторы роста // Экономист. – 2008. – №10. – С. 20-31.

15. Ракицька С. О. Аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства [Електронний ресурс] / С. О. Ракицька, Т. В. Шевченко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/En/EM/2008_5_2/Zbirnik_EM_08_2_134.pdf

Статья поступила в редакцию 07.06.2012

УДК 347.736

О.М. КРАВЦОВА, к.е.н., доцент,
Донецкий национальный технический университет

ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ

Під час економічно-фінансових розладів кількість банкрутств, зазвичай, зростає, тому що банкрутство, за своєю суттю, є ринковим регулятивним економічним механізмом. Найбільш вразливою для банкрутства є економіка країн, які тільки розвиваються. В них оновлення складу суб'єктів підприємницької діяльності відбувається частіше, але, на жаль, процедура триває доволі довго та підчас має кримінальний відтінок.

Банкрутство є типовим явищем також і для економіки сталих країн. Фахівці відмічають, що у країнах Євросоюзу щорічно з кожних 100 заново створених підприємств на ринку залишається 20-30 [1]. Проте головною метою запровадження механізму банкрутства у європейських країнах залишається оздоровлення економіки. Водночас в умовах дефіциту ліквідності деякі компанії спеціально провокують порушення справи про банкрутство, незважаючи на те, що умисне доведення компанії до банкрутства карається законом.

Вирішення питань в області банкрутства займаються провідні вчені-економісти та юристи - О.О. Терещенко, І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, Б.М. Поляков [2, 3, 4, 5]. З економічних позицій розроблено теоретичне підґрунтя процедури банкрутства, система фінансових показників діагностики та попередження банкрутства, вирішуються проблеми економічного

та бухгалтерського супроводження у банкрутстві. Б.М. Поляков, як один з авторів нинішньої редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», розроблює юридичну базу процедури банкрутства, його праці мають роз'яснювальний характер окремих аспектів провадження у справах про банкрутство. Результати пропозицій та удосконалень в області банкрутства увійшли у нову реакцію законодавства про банкрутство, яке буде застосовуватися з 2013 року. Поряд з тим, неопрацьованими залишаються питання банкрутства, які мають кримінальний відтінок. Так, недостатньо освітлено проблему умисного доведення до банкрутства, про що свідчить незначна кількість банкрутств, які офіційно визнані умисним доведенням до банкрутства [6].

Метою статті є розкриття економічної сутності доведення до банкрутства, його економічних ознак та аналіз існуючих методичних розробок з питань доведення до банкрутства.

В Україні через недосконалість нормативної бази банкрутства, несталість економічних відносин, інформаційні прогалини процедура банкрутства частіше, аніж в інших країнах, використовувалася з метою умисного доведення підприємства до банкрутства. Кінцевою ціллю

© О.М. Кравцова, 2012